

Seminář z psaní vědeckých textů

2.přednáška

Edita Dufková

Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

MFF, 11.3.2009

Obsah

- Formulování myšlenky v práci
- v jednotlivých oddílech
- v odstavcích
- ve větě
- Časté chyby a jejich opravy

2

Opakování

- Před psaním si ujasnit odpověď na otázky
Komu, Co a Proč chceme sdělit
- Při psaní postupně odpovídat na otázky
  - Jaký problém jsme řešili
  - Jak jsme ho řešili
  - Co jsme zjistili
  - Co tato zjištění znamenají

3

Uchopení myšlenky

Nyní víte jasně, o čem chcete psát

Zbývá jen to srozumitelně formulovat

4

Tvorba článku během práce

- Článek odráží postup prací při řešení zadaného problému
- Dělejte si během práce pečlivé poznámky
- Poslouží jako základ článku

5

Tvorba článku během práce

1. Téma

- zadáno školitelem nebo vás napadlo

Sběr materiálů

- co je o tématu známo
- co je o tématu neznámo
- co už udělali jiní

Dělejte si poznámky!

6

Tvorba článku během práce

2. Zpřesnění tématu

- je toho „známo“ či „neznámo“ příliš
- výběr užšího tématu
- soustředte se jen na jednu věc!
- formulace problému a cíle

- Dělali jste si poznámky? Máte **Úvod**

7

Tvorba článku během práce

3. Jak budete problém řešit

- jak řešili obdobné problémy jiní
- které metody jsou vhodné a které ne
- volba vhodného postupu
- jeho aplikace

Děláte si poznámky?

8

Tvorba článku během práce

4. Řešení problému

- Vlastní práce
- Nakonec něco naprogramujete, nasimulujete či naměříte

Popište, co jste udělali a jak se ta věc chová, a máte **skoro celý článek!**

9

Tvorba článku během práce

5. Co to ale znamená?

- Přečtete si zadání a úvod
- Hluboce se zamyslete
- Co znamenají vaše výsledky?
- Povedlo se vyřešit zadaný problém?

Odpovédím na tyto otázky se říká
Diskuse

10

Tvorba článku během práce

Poznámka:

- Mějte stále na paměti cíl práce!
- Pokud cestou narazíte na zajímavější problém, můžete cíl změnit
- V diplomce apod. je cíl zadán předem - doporučuje se obecnější formulace

11

Časový rozvrh psaní

Kolik stránek napíšete za hodinu?

- Max 3 - máte-li zcela jasno o čem psát
- Max 1 - máte-li jen trochu nejasno

Kolik času zabere oprava jedné stránky?

Minimálně několik hodin!

12

Časový rozvrh oprav

- Práci si několikrát přečtěte a opravte!
- Dejte přečíst kamarádovi, zanechte jeho připomínky a opravte
- Vytiskněte, přečtěte a opravte
- Dejte přečíst odborníkovi, lingvistovi...
- Zformátujte text, vložte obrázky...
- Před odevzdáním vytiskněte a zkontrolujte definitivní verzi

13

Diplomku nenapišete za 14 dní!

- Za čtrnáct dní napíše profesionální spisovatel Harlequinku
- **Pokud chcete odevzdat kvalitní práci, vyhradte si na ni dost času!**

14

Psaní shora dolů

- Lineární koncepce článku
– aby se čtenář nemusel vracet
- Všechny pojmy okamžitě vysvětlit

15

Názvy kapitol

- Pojmy Úvod, Výsledky, Diskuse atd. jsou doporučené, ne povinné
- Název kapitoly = O čem kapitola pojednává
- Neslibujte v názvu nic, co pak v kapitole není
- Kapitoly uveďte stručným shrnutím, o čem kapitola pojednává

16

Formulování myšlenky v Úvodu

Cíl Úvodu:

- Uvést čtenáře do problému
- Specifikace problému
- Proč tato práce důležitá
- **Jasně pojmenovat cíl práce**

17

Related works

- Co už udělali jiní
- Co nového hodlá udělat autor
  - v úvodu
  - samostatná kapitola za úvodem
  - v závěru článku

18

Formulování myšlenky v Úvodu

Okecávání: sdělování informací, které čtenář zná

- Čím větší práce, tím větší okecávání
- V článku 1 věta okecávací, pak rovnou k věci
- Směřování od obecného k novému
- V závěru úvodu struktura článku

19

Formulování myšlenky v Úvodu

Správně: First Person Shooters (FPS) je typ počítačové hry, ve které hráč...

Špatně: Nejdříve si řekněme něco o počítačových hrách. Počítačové hry jsou velmi rozšířené a oblíbené. Dělí se na několik typů. Například First Person Shooters (FPS) je typ počítačové hry, ve které hráč...

V obou případech jsme řekli totéž!

20

Ukázka možného Úvodu

Jestliže nalijeme minerálku do sklenice, stoupají ode dna řetízky bublinek. Položili jsme si otázku, jestli opravdu stoupají po stejné dráze. Odpověď bude důležitým příspěvkem k hydromechanice bublavých kapalin. K simulaci bublinek jsme se rozhodli použít metodu BUBL1, kterou vytvořil O. Chmel [1] pro popis bublinek na vnitřní stěně pивní sklenice.

21

Ukázka možného Úvodu

Co je známo
Jestliže nalijeme minerálku do sklenice, stoupají ode dna řetízky bublinek. **Cíl práce** Položili jsme si otázku, jestli opravdu stoupají po stejné dráze. **Je to důležité** Odpověď bude důležitým příspěvkem k hydromechanice bublavých kapalin. K simulaci bublinek jsme se rozhodli použít metodu BUBL1, kterou **Volba metody** vytvořil O. Chmel [1] pro popis bublinek na vnitřní stěně pивní sklenice.

22

Nedostatky ukázkového Úvodu

- Příliš stručný
- Detailněji důležitost
- Co přesně budeme dělat a měřit
- Zmínit další práce o bublinkách
- Když několika větami dodáme, jak jsme metodu BUBL1 modifikovali pro naše potřeby a co jsme nakonec zjistili, máme abstrakt!

23

Popis řešení problému

- Popisujeme jen to podstatné pro cíl práce
- Přesnost
- Od obecného k detailům
- Od důležitého k nedůležitému
- Důležitému víc místa než nedůležitému
- Vysvětlení všech používaných pojmů

24

Stupně detailu

- Od větších celků k menším
1. Použijeme metody A, B a C
  2. Metoda A je taková, B maková, ...
  3. Detailně popíšeme metodu A, pak B...

Opačným přístupem se čtenář ztratí

25

Stupně detailu

- Na závěr detailního vysvětlení shrnout jak vypadají metody A, B a C pro řešení problému P
- Vysvětlování metody B uvést větou typu Druhá metoda pro řešení problému P je metoda B.
- Pokud chcete vysvětlit jen jednu metodu z více, uveďte ji ve výčtu poslední

26

Co už zjistili jiní

- Odkaz na cizí práci
- Použít v textu onu informaci tak, aby vše bylo jasné i bez přečtení citované literatury

27

Co už zjistili jiní

- Uvádět jen to podstatné
- Špatně: na základě pokusů s topením myší byl objem myších plic určen na 10ml[8]
- Správně: objem myších plic je 10ml[8]
- První formulaci použít když srovnáváte různé druhy určení objemu plic

28

Co už zjistili jiní

- Být srozumitelný
- Špatně: v [12] je pokus se šváby, který to vysvětluje
- Správně: ve [12] je názorně předvedeno, že pokud šváb delší dobu neběhal bludištěm, zapomíná naučenou cestu

29

Odbočky

- Narazím v textu na pojem vyžadující detailnější vysvětlení
  - Nikdy nepřerušovat výklad
    - objasnit pojem dříve
    - stručně pojem charakterizovat a vysvětlit později
- Používali jsme tři myši (hlodavci) a jednu myš (počítačovou)

30

Popis algoritmu

- Co nejpřesněji
- Ani vázaný text, ani vlastní kód
- Definice vstupů, výstupů, proměnných...
- Popis po krocích
- Rozsah: několik řádek, max. půl stránky
- Komentář, co to vlastně dělá!

31

Modelování

- Terminologie
  - reálná věc, kterou modelujeme
  - náš model
- Vždy musí být jasné, o čem zrovna hovoříme
- Jaká to má zjednodušení oproti realitě

32

Výhody a nevýhody

- Popište výhody a nevýhody použitých metod
- Za jakých podmínek je to výhoda?
- Proč je to výhoda?

Simulace je přesná, ale pomalá

- požadujeme-li přesnost, je to výhoda
- chceme-li rychlost, je to nevýhoda

33

Přílohy

- Uživatelská dokumentace
  - na co je třeba kliknout, aby...
  - příklady
- Programátorská dokumentace
  - pro ty, co by s programem chtěli pracovat
  - pro mě, abych se k tomu mohl za rok vrátit (a pořád věděl, co to dělá)
- ani jedno do článku většinou nepatří

34

Formulace myšlenek ve Výsledcích

- Popis, čeho jste dosáhli
- Výsledky podstatné pro cíl článku
- Negativní výsledek je také výsledek
- Nejprve ty nejdůležitější a pozitivní, poté méně důležité, nejasné a negativní
- Pozitivním a důležitým nejvíc prostoru

35

Formulace myšlenek v Diskusi (Závěru)

- Na přemýšlení nejnáročnější část
- Co výsledky znamenají
- Logické závěry, diskuse jen v rámci zadání
- **Jednoznačná odpověď jestli a jak se podařilo splnit cíl definovaný v úvodu**

36

Formulace myšlenek v Diskusi

- Shrnout výsledky
- Vyvodit závěry
- Poukázat na mezery, omezení
- Srovnat s jinými pracemi
- Zhodnotit použitelnost našich postupů
- Navrhnout další směr výzkumu

37

Odstavce

- Text se dělí na odstavce
- Odstavec obsahuje jednu či více ucelených myšlenek či částí výkladu
- Odstavec lze shrnout do několika slov, maximálně věty
- Odstavec je sám o sobě srozumitelný

38

Odstavce

- Čtenář snáze sleduje výklad
- „přiměřená“ délka odstavce
- Odstavce na sebe navazují

39

Jak dělit text na odstavce

- Skončíme myšlenku
- Zastavíme se ve výkladu, zeptáme se Je všechno jasné? Ano? Tak pokračujme

40

Věta

- Základní jednotka textu
- Z vět se staví odstavce a z nich články
- Každá věta musí mít smysl

41

Pište česky!

- Pokud neovládáte gramatiku, nikdy nenapíšete srozumitelný text
- Nespoléhejte jen na Word korektor

Svazky budou různého řádu přičemž řád bude odlišovat svazku dle tvaru funkce

Věta je podle Wordu správně, ale rozumíte jí?

42

Odborná pomoc nutná

- Jestliže neumíte gramatiku, dejte text zkontrolovat odborníkovi
- Používejte Pravidla a Slovníky
- Při publikaci v cizím jazyce je kontrola gramatiky nezbytná

43

Smysl věty

- Věta je výpověď
- Obsahuje **Téma** - O čem se mluví
- **Jádro výpovědi** - Co se o tématu říká
- Téma stojí ve větě před jádrem výpovědi
- Musí být jasné co je co

44

Tvorba textu

- Věty se řadí jedna za druhou
- Dohromady vytváří smysluplný text
- Srozumitelný = rozvíjí tematickou linii jasným a uspořádaným způsobem

45

Odkud se témata berou

- Téma věty = jádro výpovědi předchozí věty
- Nejčastější postup, čtenář ho očekává

Berušky mají na zádech tečky. Ty mohou být černé nebo žluté.

- Ty - zástupné slovo pro tečky
- Bez zástupného slova - mluvíme o tečkách nebo beruškách?

46

Odkud se témata berou

- Rozvoj obou jader výpovědi
Černé tečky nacházíme u velkých berušek a žluté jsou znakem malých.
  - Můžeme v jedné větě rozvinout první jádro, černé tečky, a v další větě žluté
  - Dodržujte pořadí
- Pozor: Černé tečky mají velké berušky
– téma je první, takže to vypadá, že tečky vlastní berušky

47

Odkud se témata berou

- Rozvoj hlavního tématu odstavce

Berušky mají tečky. Berušky jsou dravci.

Pozor: Berušky mají na zádech tečky. Jsou to dravci.

– Tečky jsou dravci?

- Zástupné slovo (Sluněčka jsou dravci) můžete použít, pokud jste je dříve vysvětlili (berušky se též nazývají sluněčka)

48

Ukončení odstavce

- Máte dost berušek, je čas psát o mšicích
- To znamená, že je čas ukončit odstavec
- Další odstavec musí na předchozí navázat

Nejčastější potravou berušek jsou mšice

49

Délka vět

- Pouze holé věty - primitivní text
- Třířádková souvětí - nesrozumitelný
- „přiměřená“ délka vět
- Střídat delší a kratší
- Rytmus textu: Čtete nahlas. Špatně napsané věty se špatně čtou

50

Souvětí

- Linearita - čtenář se nesmí vracet a hledat podmět věty
- Extra dlouhá souvětí rozdělit na věty
- Vložené věty (dodatečné informace) je možno dát do závorek

51

Konstrukce textu

- Od větších celků k menším, podle osnovy
- Kontrola srozumitelnosti, úplnosti
- Čitelnost
- Je to pomalé, ale máte jistotu, že řeknete vše podstatné a srozumitelné

52

Plevelná slova

- Lze tedy konstatovat, že
- Je ale potřeba si uvědomit, že
- Ukázalo se, že
- Dále bylo zjištěno
- Je nutno říci, že

Můžete-li, vynechte je!

53

Nevhodné formulace

- Předmětem zkoumání je = zkoumá se, zkoumalo se
- Použita metoda měření = změřeno
- Je prokázáno za platné = platí
- Dochází k poklesu = klesá
- Otázkou je hledání příčiny = hledá se příčina

54

Nevhodné formulace

- Naprosto analogický = podobný
- Oba dva = oba
- Za podmínek maximálních hodnot = při maximálních hodnotách
- Způsobit snížení = snížit
- Konstrukce je navržena tak, aby zabezpečovala = konstrukce zabezpečuje

55

Nesmyslné formulace

- Přibližně identický
- Téměř zcela shodný
- Zcela nevratný
- Částečně přesná – to je jak částečně těhotná
- Extrémní velikost – extrémně velký nebo malý?
- Díky selhání výpočetní metody – ono není čemu děkovat

56

Testy srozumitelnosti

Čtěte cizí kvalitní články!

- Pokusný králík
- Zvýrazňovačový test
- Prvních šest slov
- Gunningův index zamlženosti (GFI)

57

Děkuji za pozornost